

Sygn. akt IV KK 719/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 lipca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący)

SSN Jacek Błaszczyk (sprawozdawca)

SSN Małgorzata Gierszon

Protokolant Edyta Demiańczuk - Komoń

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Andrzeja Pogorzelskiego,
w sprawie **D. K.**

w przedmiocie wyroku łącznego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 15 lipca 2020 r.,

kasacji, wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego, na
niekorzyść,

od wyroku Sądu Rejonowego w C.

z dnia 20 września 2018 r., sygn. akt IV K (...),

**1. uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Rejonowemu w C. do ponownego rozpoznania;**

**2. obciąża Skarb Państwa kosztami postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

D. K. został skazany następującymi prawomocnymi wyrokami:

1. Sądu Rejonowego w C. z dnia 19 czerwca 2017 r., sygn. akt IV K (...), za popełnienie przestępstwa z art. 223 § 1 k.k. i art. 190 § 1 k.k., na karę 2 lat pozbawienia wolności;
2. Sądu Rejonowego w C. z dnia 12 września 2017 r., sygn. akt IV K (...), za popełnienie przestępstwa z art. 190 § 1 k.k., na karę 1 roku pozbawienia wolności;
3. Sądu Rejonowego w C. z dnia 13 marca 2015 r., sygn. akt IV K (...), za popełnienie przestępstwa z art. 190 § 1 k.k., na karę 3 miesięcy pozbawienia wolności;
4. Sądu Rejonowego w C. z dnia 26 sierpnia 2015 r., sygn. akt IV K (...), za popełnienie przestępstwa z art. 288 § 1 k.k., na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 2 lat próby, którą następnie zamieniono na 30 dni aresztu;
5. Sądu Rejonowego w C. z dnia 6 czerwca 2007 r., sygn. akt III K (...), za popełnienie przestępstwa z art. 207 § 1 k.k., na karę 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 5 lat próby, którą następnie zarządzono do wykonania;
6. Sądu Rejonowego w C. z dnia 29 stycznia 2008 r., sygn. akt III K (...), za popełnienie przestępstwa z art. 178a § 1 k.k., na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 3 lat próby, którą następnie zarządzono do wykonania;
7. Sądu Rejonowego w C. z dnia 2 maja 2011 r., sygn. akt III K (...), za popełnienie przestępstwa z art. 207 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., na karę 1 roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 5 lat próby, którą następnie zarządzono do

wykonania;

8. Sądu Rejonowego w C. z dnia 17 lipca 2014 r., sygn. akt III K (...), za popełnienie przestępstwa z art. 207 § 1 k.k. i art. 190 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i art. 64 § 1 k.k. oraz art. 288 § 1 k.k., na karę łączną 7 miesięcy pozbawienia wolności;
9. Sądu Rejonowego w C. z dnia 17 września 2015 r., sygn. akt IV K (...), za popełnienie przestępstwa z art. 209 § 1 k.k., na karę 10 miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin w stosunku miesięcznym.

Wyrokiem łącznym z dnia 20 września 2018 r., sygn. akt IV K (...) Sąd Rejonowy w C. e na podstawie 85 § 1 k.k. w zw. z art. 85a k.k. w zw. z art. 86 § 1 k.k. połączył kary orzeczone wyrokami opisanymi w pkt: I, II i III (IV K (...), IV K (...) i IV K (...)) i orzekł wobec skazanego D. K. karę łączną 3 lat pozbawienia wolności. Na podstawie art. 572 k.p.k. umorzył postępowanie o wydanie wyroku łącznego w sprawach opisanych w pkt od IV do IX. Orzekł, iż w pozostałym zakresie opisane w pkt I wyroki podlegają odrębnemu wykonaniu. Na podstawie art. 577 k.p.k. zaliczył skazanemu na poczet orzeczonej kary łącznej pozbawienia wolności okresy rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawach IV K (...) i IV K (...),

Wyrok ten nie został zaskarżony i uprawomocnił się w dniu 28 września 2018 r. (k. 106 - 107, t. I).

Kasację od tego orzeczenia wniósł Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny, który zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest art. 85 § 1 i § 2 k.k. oraz art. 87 § 1 k.k., polegające na nie połączeniu przez Sąd Rejonowy w C. w wyroku

łącznym z dnia 20 września 2018 r. wszystkich kar podlegających łączeniu i nie objęcie nim kary 10 miesięcy ograniczenia wolności orzeczonej wyrokiem tegoż Sądu z dnia 17 września 2015 r., sygn. akt IV K (...), która w chwili wyrokowania podlegała wykonaniu.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w C. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego okazała się zasadna.

Podzielić należy stanowisko wyrażone przez autora kasacji, że w sprawie doszło do rażącego naruszenia przez Sąd Rejonowy w C. przepisów art. 85 § 1 i § 2 k.k. oraz art. 87 § 1 k.k., polegającego na nie połączeniu w wyroku łącznym z dnia 20 września 2018 r. wszystkich kar podlegających łączeniu i nie objęcie nim kary 10 miesięcy ograniczenia wolności orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego w C. z dnia 17 września 2015 r., sygn. akt IV K (...).

Na wstępie wskazać należy, że orzeczenie przez Sąd Rejonowy kary łącznej 3 lat pozbawienia wolności nastąpiło na podstawie stanu prawnego obowiązującego od dnia 1 lipca 2015 r. Zgodnie z treścią obowiązującego od tej daty przepisu art. 85 § 2 k.k. (obowiązującego do dnia 23 czerwca 2020 r. - Dz. U. z 2020 r. poz. 1086) „podstawą orzeczenia kary łącznej są wymierzone i podlegające wykonaniu w całości lub w części kary lub kary łączne za przestępstwa, o których mowa w § 1”. W myśl tego przepisu przeszkodą do orzeczenia kary łącznej jest wykonanie kary jednostkowej lub łącznej. Z kolei przepis § 1 art. 85 k.k. stanowi, że karę łączną orzeka się, jeżeli sprawca popełnił dwa lub więcej przestępstw i wymierzono za nie kary tego samego rodzaju albo inne podlegające łączeniu. Dopuszczalne jest ponadto łączenie

kar pozbawienia wolności i ograniczenia wolności, przy czym zgodnie z art. 87 § 1 k.k. sąd wymierza wtedy karę łączną pozbawienia wolności, przyjmując, że miesiąc ograniczenia wolności równa się 15 dniom pozbawienia wolności.

W sprawie niniejszej mamy do czynienia z sytuacją, w której łącznie powinny podlegać nie tylko kary pozbawienia wolności, ale także inna kara podlegająca łączeniu – kara 10 miesięcy ograniczenia wolności orzeczone wyrokiem Sądu Rejonowego w C. z dnia 17 września 2015 r., sygn. akt IV K (...), która nie została wykonana. Niezależnie od faktu, że w przedmiocie tej kary wydawano orzeczenia o zawieszeniu postępowania wykonawczego (k.: 119, 139, 149, 171-172 i 182 akt IV KK (...)), to kara ta nadal podlega wykonaniu w całości, a rozstrzygnięcia wykonawcze nie mają charakteru materialnego wskazanego w przepisie art. 85 § 2 k.k.

Skarżący słusznie podniósł, że nie objęcie wyrokiem łącznym kary 10 miesięcy ograniczenia wolności orzeczonej w sprawie IV K (...) stanowiło rażące naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 85 § 1 i § 2 k.k. oraz art. 87 § 1 k.k., skoro kara ta podlegała wykonaniu. Do orzekania zaś kary łącznej sąd - mocą wyrażonej w art. 85 § 1 k.k. normy nakazującej mu skorzystanie z zakodowanej w tym przepisie kompetencji do orzekania takiej kary – jest zobowiązany. Jeżeli więc zaktualizują się warunki obligujące sąd do wymierzenia kary łącznej, sąd musi spełnić obowiązek jej wymiaru.

Zawarty w art. 85 § 2 k.k. zwrot „podlegające wykonaniu (...) kary (...)” wyznacza jeden z konstytutywnych elementów determinujących zakres materialnoprawnych warunków wymiaru kary łącznej (por. P. Kardas „Kara łączna i ciąg przestępstw” (w:) W. Wróbel „Nowelizacja prawa karnego 2015. Komentarz”, Kraków 2015, s. 498). Kary „podlegające wykonaniu” to te dolegliwości, które w świetle regulacji prawnych, mają zostać, a nie zostały jeszcze wykonane - nie została zakończona procedura ich wykonania.

W świetle treści art. 85 § 2 k.k., kara nie podlega zaś wykonaniu, gdy:

1. skazany odbył ją w całości;
2. została uznana za wykonaną w całości (art. 82 § 1 k.k., art. 202b § 3 k.k.w.);
3. wykonanie jej uległo przedawnieniu (art. 103 §1 k.k.);
4. została w całości albo w pozostałej do odbycia części darowana w ramach aktu łaski, bądź przez ustawę amnestijną;
5. skazany został zwolniony z reszty kary ograniczenia wolności i uznano ją za wykonaną (art. 83 k.k.);
6. skazany został warunkowo zwolniony z reszty kary pozbawienia wolności, chyba że warunkowe zwolnienie następnie odwołano (art. 77 § 1 k.k., art. 155 § 1 k.k.w., art. 202a § 2 zd. drugie k.k.w., art. 82 k.k.).

W konsekwencji nie może stanowić podstawy wymiaru kary łącznej jedynie ta kara, która w dacie rozstrzygania, również w przedmiocie wyroku łącznego, nie podlega już wykonaniu, z uwagi na fakt jej odbycia w całości, względnie jej wykonanie nie jest już możliwe.

Porównanie zawartości normatywnej przepisu art. 85 § 2 k.k. oraz art. 568a § 1 k.p.k. i art. 569 k.p.k. wskazuje, że w odniesieniu do procedowania w kwestii wyroku łącznego ustawodawca nie posługuje się zwrotem „kara podlegająca wykonaniu”, lecz pojęciem „prawomocności”. Dlatego też, zwrot „podlegająca wykonaniu” użyty w art. 85 § 2 k.k., nie jest tożsamy z ustawowym pojęciem „wykonalności” w rozumieniu przepisów Kodeksu karnego wykonawczego (por. P. Kardas, *ibidem* s. 492 – 493). Podstawową zaś przesłanką, warunkującą możliwość wszczęcia i prowadzenia postępowania wykonawczego jest, zgodnie z treścią art. 9 k.k.w., „wykonalność orzeczenia”. Jeżeli orzeczenie nie stało się jeszcze wykonalne, bądź utraciło walor wykonalności, wszczęte uprzednio postępowanie wykonawcze podlega obligatoryjnemu umorzeniu na mocy art. 15 § 1 k.k.w., gdyż ziściła się jedna z ujemnych przesłanek tego postępowania (por. S.

Lelental "Kodeks karny wykonawczy. Komentarz", Legalis 2020, w tym t. 2 do art. 15).

Nie budzi przy tym wątpliwości, że kryteria łączenia kar w wyroku łącznym określa prawo karne materialne, czyli przepisy zawarte w Rozdziale IX Kodeksu karnego.

Zawieszenie postępowania wykonawczego w opisanej sprawie IV K (...) (postanowienie Sądu Rejonowego w C. z dnia 19 marca 2018 r., sygn. akt IV K (...), Ko (...) – k. 182) z powodu odbywania przez skazanego kary pozbawienia wolności spowodowało wyłącznie wstrzymanie tego postępowania, jednak nie niweczy go (podkreślenie – SN), następuje jedynie przesunięcie w czasie momentu wykonania kary. W okresie zawieszenia sąd obowiązany jest sprawdzać okresowo, w trybie art. 14 § 1 k.k.w., czy ustały przyczyny, które spowodowały zawieszenie postępowania. Po ustaniu przeszkody sąd wydaje postanowienie o podjęciu postępowania wykonawczego (por. K. Postulski „Umorzenie i zawieszenie postępowania wykonawczego”, Pr. i Pr., Nr 7-8/2011, pkt. III Przesłanki zawieszenia postępowania, s. 112). Podstawę zawieszenia postępowania wykonawczego (art. 15 § 2 k.k.w.) mogą stanowić wyłącznie przeszkody natury faktycznej uniemożliwiające jego prowadzenie, bądź też zachodzą okoliczności przewidziane w art. 17a k.k.w. Jednakże zawieszenie postępowania karnego w jego stadium wykonawczym, ze wskazanych w rozpoznawanej sprawie przyczyn, w aspekcie wydania wyroku łącznego i tym samym w zakresie zastosowania przepisu art. 85 § 2 k.k. jest prawnie irrelevantne, gdyż wykonanie kary pozostaje nadal nieuchronne.

W związku z powyższym, Sąd Najwyższy, uwzględniając kasację, uchylił zaskarżony wyrok łączny i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w C.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy weźmie powyższe pod uwagę (art. 442 § 3 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k.). Winien dokonać rzetelnego zbadania i analizy wszystkich istotnych zagadnień natury faktycznej i prawnej związanych z wydaniem wyroku łącznego, mając na uwadze także treść art. 81 ustawy z dnia 19 czerwca 2020 r. „O dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych przedsiębiorcom dotkniętym skutkami Covid – 19 oraz o uproszczonym postępowaniu o zatwierdzenie układu w związku z wystąpieniem Covid 19” (Dz. U. z 2020 r. poz. 1086). Sąd, co oczywiste, musi mieć też na uwadze możliwe kolejne zmiany stosownych regulacji normatywnych, także w aspekcie zasad stosowania ustawy karnej (art. 4 § 1 k.k.). Pamiętać należy, że sąd orzekający nie jest uprawniony wybierać poszczególne elementy różnych aktów prawnych korzystniejsze dla skazanego. Względność ustaw w rozumieniu art. 4 § 1 k.k. powinna być oceniana poprzez całościowe (zbiorcze) porównanie wszystkich rozwiązań dotyczących orzekania w wyroku łącznym kary łącznej w obydwu (bądź więcej) stanach prawnych. Jeżeli sąd wybierze, jako względniejszy dla skazanego, jeden reżim prawny, to powinien konsekwentnie zastosować jego regulacje w całości do wszystkich rozstrzygnięć zawartych w wyroku łącznym (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2019 r., IV KK 211/18, baza orzeczeń Supremus).

Z przedstawionych wyżej względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w wyroku, rozstrzygając o kosztach postępowania kasacyjnego na podstawie art. 638 k.p.k.